

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

דידן נצח

ויגש

גליון סז (שעג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ב"ה עש"ק ויגש "דידן נצח" ה' תהא זו שנת משיח

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד תלמיד שגלה מאליו הבו עמו .....
ה תשע שנות שלוחה שהיו ליעקב .....

ש ל ח ו ת

ו שינוי נוסחא ברש"י ד"ה וקהל יוסף יפה תואר .....
ה ב' תי' בפ' מקץ למה נשנה החלום .....

ר מ ב " ם

ו לכבשי תמידין היו רגלים ארוכות .....

נ ג ל ה

ז הדלקת נ"ח ברחוב .....

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ט מד, יח כי כמוך כפרעה .....
ט מד, יט אדני שאל את עבדיו .....
ט מד, כ ואחיו מת .....
י מד, כט וקהל אסון .....
יא מד, כט והורדתם את שיבתי .....
יב מה, ד גשו נא אלי .....
יג התודעות יוסף אל אחיו .....
יד מז, כ ואת העם העביר .....
טו מה, ח לאב .....
טו מה, ט ועלו אל אבי .....
טז מה, יד ובנימין כות על צואריז .....
טז מה, יח את טוב ארץ מצרים .....
יז מה, כב בפסוקי יחיה .....
יח מה, ג'ד אל תרגזו בדרך .....
יח מו, ב יעקב יעקב .....
יח מו, טו אלה בני לאה .....
יט מו, כח להורות לפניו .....

מז, ז ויברך יעקב ..... כב
מז.ט שני מגורי ..... כב
רשימת בלאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ' ויחי ..... כב

ש ו ב ת

יחודו של יום "ה' בטבת" ..... כד

מחבר: הרב יצחק אייזיק ווייס, מחבר ספר "מגילת אהבה" (תל אביב: הוצאת "מגילת אהבה", תש"ח).
הוצאת: הוצאת "מגילת אהבה", תל אביב, תש"ח.
הדפוס: בית דפוס "מגילת אהבה", תל אביב.
מספר עותקים: 1000.
מחיר: 1000 פ"א.
הקדמה: ספר זה נכתב על ידי הרב יצחק אייזיק ווייס, מחבר ספר "מגילת אהבה" (תל אביב: הוצאת "מגילת אהבה", תש"ח).
הספר מפרט על יחודו של יום "ה' בטבת" וכולל גם רשימת בלאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ' ויחי.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' נאתחנן תשמ"ה, נתי' הדין ד"תלמיד שגלה, מגלין רבו עמו: שנאמר וחי עביד לני' מידי דתהוי לני' חיותא", ובסעי' ב' מבאר:

אבער די הלכה איז דאך סתם "תלמיד שגלה" - די גמרא מאכט ניט קיין חילוק און איז ניט מדקדק וועגן וועלכן תלמיד עס רעדט זיך.

ובסעי' ג' מפרש דלפי רסבר הראגטשאווער בדין ש"תלמיד שגלה, מגלין רבו עמו" איז דוקא אין א פאל ווען אויך דער רב איז ניט קיין "הגון" ובהערה 23 מעיר על זה:

ודוחק הכי גדול לומר שכל המציאות דהורג נפש בשגגה (ובמילא - תלמיד שגלה) היא רק באדם כזה שרשעתו גלוי' עד כ"כ שהי' צריך רבו להכיר בזה;

ובהערה 25 מביא מהל' ת"ת לאדה"ז (פ"ד קו"א סק"א) דגם בתלמיד שאינו הגון י"ל שהרג "צדיק להכניס א"ע לבית הסיפק אם א"א בע"א.

יוצא מהנ"ל, דהדין "תלמיד שגלה וכו'" , מדובר בסתם רב וסתם תלמיד, וצלה"ב:

איך מקיימים דין זה בפועל? האם נאמר, שרב שיש לו ישיבה עם כו"כ תלמידים או רב של קהילה עם כו"כ משפחות, יצטרך להגלות משום תלמיד אחד, ולעזוב את תלמידים, וקהילתו? איך לימוד תוהה דיחיד דוחה לימוד תורה דרבים?

והנה, מצאתי שבעיון יעקב מדקדק מלשון "מגלין רבו עמו", שמדובר ברבו המיוחד לו בלבד, אבל אם יש לרב תלמידים הגונים אחרים, אין נוטלים הרב מהם להגלותו שאין לאבד טובה מהרבה תלמידים בשביל חוטא אחד,

והנה בדרך כלל, קשה למצוא שא' יהי' רב רק לאדם אחד, כי על הרוב, בוחרים אדם שהוא מתעסק בענין הרבנות וכיו"ב, א"כ יש לו כו"כ תלמידים ובעלי בתים, יוצא איפוא, שהדין ד"מגלין רבו עמו", כמעט שאף פעם לא נתקיים בפועל, וא"כ אם אירע שתלמיד הרג בשוגג וגלה לטרי מקלט, איך הענין ד"וחי' בעלי החכמה ומבקשי" נתקיים אצלו?

ועוד: ע"פ מה שציננתי מהשיחה בתחיל ההערה, משמע שדין זה, קאי על כל רב, ולא רק על רב שיש לו תלמיד א' בלבד?

ואולי י"ל, דהדין ד'מגלין רבו עמו" קאי על כל רב, וכפשטות הלשון, ואף בנוגע לרב שיש לו כו"כ תלמידים והטעם לזה, הוא ע"פ מה שנת' בסעי' ה' בליקוט:

דערפון גופא וואס דער רב האט אים אריינגענומען אלס תלמידו, איז א רא"י אז דער רב האט דערנען, עכ"פ געפילט אין דעם תלמיד אז ער איז אין גדר פון "מבקש", אז ער זוכט צו ווערן א "בעל חכמה",

און דערפאר איז דער דין אז "מגלין רבו עמו", כדי צו ארויסברענגען ביים תלמיד דעם ענין מן הכח אל הפועל (אז ער זאל ווערן א "בעל חכמה" בפועל) - דורך מאכן פון דעם תלמיד שאיננו הגון - א תלמיד הגון, ביז ער זאל ווערן א "בעל חכמה",

לפי"ז הי' אפשר לומר, דרבו נמצא בגלות, רק משך זמן שלוקח לגלות אצל התלמיד את הענין ד"בעל חכמה" מהכח אל הפועל, אבל לאח"ז יכול כבר לחזור.

אבל נוסף, שדין זה הוא חידוש גדול (דמותו לרב לחזור - דמשמע מההלכה שכל זמן התלמיד בגלות כן הרב בגלות) הרי הדין הוא, וכפי שמבואר בליקוט, דהרב גולה אף לתלמיד הגון, לאלו שבדרגא ד"בעל חכמה" בפועל, והטעם לזה משום "דתהוי' ל' חיותא",

אם כן, עדיין צלה"ב, איך מקיימים דין זה בפועל? ומבקש ביאור מקוראי הגלין בענין זה,

* * *

ב. בלקו"ש פ' וישב ש.ז. מבאר בסעי' ו' דלפי חשבון השנים שהי' יעקב בארץ כנען נמצא שעד ש'קפץ עליו רוגזו של יוסף (בהיות יוסף בן שבע עשרה שנה) הי' ליעקב תשע שנים של שנות שלוה בארץ מגורי אביו, וראה עוד בערך 35.

ויש להעיר משיחת מוצאי שבת פ' וישב תשל"ט שמבאר, אז אע"פ אז רוגזו של יוסף האט זיך אנגעהויבן ערשט ווען "יוסף בן שבע עשרה שנה", אעפ"כ נייען יאר פאר דערויף איז שוין יעקב ניט געווען אין א מעמד ומצב פון "שלוה", דערפאר וואס ער האט מורא געהאט פאר "רוגזו של יוסף".

ולאחרי שמוכיח שיוסף כבר הי' בר דעת כשהי' בן שש שנים, מבאר "און וויבאלד אז יוסף איז שוין געווען א בר דעת זייענדיק אזוי יונג - איז פארשטאנדיק אז ער האט גלייך משים לב געווען צו דער הנהגה פון די שבטים, אז מזלזלין בבני

השפחות, און דערפאר איז דער "וילבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" געווען גלייך ווען "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" (און נישט ווען ער איז געווארן "בן־שבע עשרה שנה").

וממשיך לבאר ד"רוגזו של יוסף" מלינט (נישט די צרה וואס יעקב האט געהאט פון מכירת יוסף, נאר בפשטות) דאס וואס יוסף איז געווען "ברוגז" אויף אהיו, וואס דערפאר איז "וילבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם".

ועפ"ז מכאר: ווען "וישב יעקב בארץ מגורי אביו", וואס דעמאלט איז "וביקש יעקב לישב בשלוה", איז קפץ עליו רוגזו של יוסף, ער האט דערזעהן דאס וואס עס טוט זיך צוישן יוסף מיט זיינע ברידער, דאס וואס "וילבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם", - האט ער פארלארן די "שלוה" ער האט שוין מערנישט געהאט קיין מנוחת הנפש, ווארום ער האט מורא געהאט דערפון וואס עס קען ארויסקומען פון "רוגזו של יוסף", וראה שם בארוכה ביאור פרש"י זה, עכ"פ מכאר שם בפשטות דלא היל' ליעקב ט' שנים שלוה בארץ מגורי אביו.

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

ש ל ח ת

ג. כשבת פרשת וישב ש.ז. הקשה כ"ק אד"ש בפירש"י לט, ו ד"ה ויהי יוסף יפה תואר "אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשעריך" דלמה אין רש"י מביא הענין של אוכל ושותה, הנה ראיתי בדפוס רש"י שנדפס ברום קודם שנת ר"מ, ושם הגירסא הוא "אביך מתאבל ואתה אוכל ושותה ומסלסל בשעריך". ולהעיר שבמדרש תנחומא הגירסא הוא "אמר לו הקב"ה אביך מתאבל עליך בשק ואפר ואתה אוכל ושותה ומסלסל בשעריך".
הת' צבי הירש חיטריק
- תלמיד בישיבה -

ר מ ב ם

ד. בספר צורת הבית עפ"י שיטת הרמב"ם כתבתי שלשיטת רבינו, היל' מחיצה של פסיפס גבוה ל' טפחים עובר כל רחבו של בית המוקד, מלשכת טלי הקרבן עד לשכת עושי לחם הפנים, עש"ב. וקצת ראי' לזה, דאיתא בירושלמי פאה פ"ז הלכה ג' "רבי חונא בשם רבי אבון שני תמידין שהיו מקריבין בכל יום היו מרכיבין אותן על גבי גמל ורגליהן נוגעות בארץ.

והנה קיי"ל דלא עביד קוב"ה ניסא למגנא, וא"כ למה היו דוקא לכבשי תמידין רגלים ארוכות כ"כ? אלא ודאי שהיו מכניסין הטלאים ללשכת טלי הקרבן דרך פתח החול של בית המוקד ולא דרך העזרה. וכדי שיוכל לעבור את מחיצת הפסיפס, היו להם רגלים ארוכות ביותר. ודו"ק.

הרב יהודא קעלער
- מח"ס צורת הבית -

נ ג ל ה

ה. ע"ד מה שראיתי בספר נטעי גבריאלי (ברוקלין כסלו תשד"מ) על חנוכה (דף קס"ג) תשובה של הרב יוסף גרינוואלד אבד"ק פאפא לחכ"א בסעיף הג' שמה בתשובה הוא עונה ... ע"ד מה שרוצים לאסוף העם ברחוב באמצע העיר ולהדליק נר חנוכה בברכה ... ועונה, ... עיניו שפזר חזי מש"כ כמה פוסקים דהמנהג שנהגו להדליק נר חנוכה בביהכ"נ הנוהג אחר שנתבטל מלהדליק בפתח הבתים בחוץ נגד זה הנהיגו לפרסם הנס ברוב עם בביהכ"נ ועוד שהוא זכר למקדש דביהכ"נ נקרא מקדש מעט, ולפי הטעם הראשון הי' מקום להסכים למה שרצו להדליק ברחוב ולא לפי טעם השני,

ובאמת כשמביטים במקורות בראשונים ב' הנימוקים אינם ברורים. מה שהנ"י קובע בוודאות, טעם הראשון מובא בשו"ת הריב"ש המנהג הזה להדליק בביהכ"נ מנהג ותיקין הוא משום פרסומי ניסא כיון שאין אנו יכולין לקיים המצוה כתיקונה וכו' הרי הוא שבכל אופן אין כאן ענין של ביהכ"נ דוקא רק שלב נוסף בפירסום הנס.

וטעם הב' מקורו בספר המנהיג דף קה אות קמ"ח: נהגו כך, ע"ד שהנס בא במקדש בית עולמים ועושים כמו"כ במקדש מעט בגולה ופרסום הנס שכולם מתקבצים שם, עכ"ל. ומזה ראה הנ"ל לשלול ההדלקה ההמונית ברחוב.

אולם ביתר דיוק בדבריו הקדושים רואים שלא כן היה עם המנהג. במילים האחרונות "שכולם מתקבצים שם" שופך אור על כל הענין שהתחיל בו. שיש במצות חנוכה ב' ענינים. ראשית, דבר הכי עקרי, פירסומי ניסא וזה מאפיין כל המצוה ובהדלקה בביהכ"נ יש דבר נוסף שהוא זהה להדלקה בבית עולמים וזה בא לאחר שיש דבר הכי עיקרי שכולם מתקבצים שם ובוודאי שאי"ז שולל שאם מצא מקום לפרסמו שיש קבוצה פי כמה מביהכ"נ שלא

כז פירסום הנס ומצות הדלקה הן הן המצוה ולמצוא מקום מקביל לביהמ"ק זהו פרט נוסף במצות חנוכה, ועוד וזה עיקר שבשו"ע אינו מובא כלל טעמו זה לגבי הדלקת נ"ח בביהמ"ק (ואגב מזה שהמחבר מביא פה טעם אף שבד"כ אינו מביא מילתא בטעמא עכ"ז מביא פה על פירסום הנס להורות שזהו חלק ממצות חנוכה) וראה בארוכה לשון הערוה"ש (תרע"ג סכ"ו) ומה שמדליקין בביהמ"ק הוא משום פרסומי ניסא בעלמא ואי קשיא דאיך מברכין על נרות ביהמ"ק די"ל משם פרסומי ניסא מברכין (וזה מתרץ גם מה שהרב הנ"ל כותב בסוף התשובה שאין בכוחנו להנהיג ברכה מה שלא תקנוקדמונינו, הלא בזה שמברכין על פרסומי ניסא באופן וכמעמד הכי גדול מהימיו בהידור רב תקנת קדמונינו שתיקנו נרות לפירסום הנס וראה עוד ל' הערוה"ש כיון דכל עיקר ההדלקה הוי משום פרסומי ניסא ובבית אין אנו יכולין לקיים הפרסומי ניסא כבזמן הגמ' להדליק בחוץ ולכן בביהמ"ק הוי עיקר פרסומי ניסא.

וגם הלבוש מפתח בארוכה ל' המח' לפי שיש בזה פרסום גדול להנרות וקידוש כשמברכין אותו במקלהות, והוא מדגיש ג"כ שעיקר גדול במצות נרות חנוכה הוא פרסומת וקידוש השם, וראה בריטב"א (שבת קג-א רייכמן) שתקנו להדליק בביהמ"ק לפרסם הנס ברבים ולא הזכיר כלל ענין הסכנה הנ"ל.

ומה שמסיים בסופו... וכיון שבאמת שום אדם לא יצא ידי חובתו בהדלקה זו שברחוב... הלא החוש מעיד שיש לדאבנינו רבבות אלפי ישראל שעדיין אינם מדליקין נרות חנוכה ובזה שהם עומדים שמה בעת ההדלקה (בלי הפסק כוונה) יוצאים בזה ואולי זה בכלל נימוקו של הכל-בו (חנוכה מובא בבית יוסף),

ונהגו כל המקומות להדליק נר חנוכה בביהמ"ק להוציא מי שאינו בקי ושאינו זריז בזאת, גם כי הידור מצוה ופרסם הנס וזכר למקדש עכ"ל וגם היהודים הנ"ל הם בגדר אינו זריז וחנוכה שעיקר ענינו הוא נרות להאיר ראה לי הרה"ק בעל עבו"י בסוף ההדרוש לחנוכה... לכן בחנוכה אחרי אשר עוקר הכוונה להמשיך האור למטה דהיינו להאיר להולכים בחושך ולהעולמות הנמוכים לפקוח עינים עוורות המה יביטו ויראו כי ה' יוצרם וזה שאמר עד שתכלה רגלא דתרמודאי להאיר אפילו לתרמודיב ע"פ שם רגל הגם שעניניהם טרוטות וכו' וכו' וראה בספה"ק מאור עינים לרבי נחום מצ' רנוביל בד"ה ויהי מקץ שנתים כי השם כביכול בעצמו מוריד את עצמו אל האדם ומאחז בו את האור להדליקו ולשוב ולחזור אל השם ללעבדו בהתלהבות ובשכל גדול כנ"ל וזה נעשה בכל שנה בבוא הזמן של מצות נר חנוכה ועוד בכמה מספרי צדיקי פולין ומה שמסיים בסוף דבריו בהתשובה לא הבנתי במה המדובר.

הרב לייב גרין

פשוטו של מקרא

ס בפי' ויגש מד, יח "כלי כמוך כפרעה" מביא רש"י כמה פלי', פלי' א' לפי פשוטו של מקרא "חשוב אתה בעיני כמלך" ואח"כ מביא ג' פירושים מהמדרש, הדרש הא' "סופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה ע"י זקנתי שהה" כב"ר פרשה צג מביא עוד דרש "אמו של זה לא מתה אלא מקללתו של אבא" שלכאורה דרש זה קרוב יותר לפשוטו, כיון שזקנתו שרה אינה חיה עכשיו, מה כח יש בהתראה זו, אבל אביו חי שגם יוסף שאל העודנו חי (מקץ מג, כז).

ואולי אפשר לומר שכל כוונת רש"י הוא לפרש תלו "כי כמוך" ראה במפרשי רש"י במזרחי וכלבוש האורה, לכן מביא הדרושים השייכים לפרעה.

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

ס בפי' מד, יט בד"ה אדני שאל את עבדיו מפרש"י מתחילה בעלילה באת עלינו למה הי' לך לשאול כל אלה בתך היינו מבקשים או אחותנו אתה מבקש ואעפ"כ ונאמר אל אדוני לא כחדנו ממך דבר, וצלה"ב:

מפני מה אין רש"י מביא אותו לשון לגבי שני הצדדים? והי' לו לומר: בתך היינו מבקשים, או בנותינו אתה מבקש? או: "אחותך" היינו מבקשים, או אחותינו אתה מבקש? למה כאן לשון "בת" וכאן לשון "אחות"?

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

ס בפרש"י (מד, כ) ד"ה ואחינו מת מפרש רש"י "מפני היראה הי' מוציא דבר שקה מפיו, אמר אם אומר לו שהוא קיים יאמר הבלאוהו אצלי".

בתחלת פרשת ויגש חוזר יהודה בקצרה על סדר המאורעות שקרו להם עם יוסף כפי המסופר בפר' מקץ. והרלי שם אמרו מפורש (מב, יג) שיוסף לא מת ובאו לחפשו במצרים וכפי שרש"י מפרש בפסוקים יג, יד של פרק מב, ומדוע בחזרת הדברים שבפרשת ויגש משנה יהודה ואומר שיוסף מת מפני החשש.

(* בנוגע לאחותינו אתה מבקש ה"ז משום הנושא אשה צריך לבדוק באחי' (רש"י וראה ו, כג) משא"פ בבנותינו אתה מבקש, המערכת

אמנם השפתי חכמים מנסה להסביר את הסתירה בזה שבירידה
שני' שאל יוסף שוב על אביהם ובוזאי שאל גם על האח
שנעלם ועל זה ענה יהודה שנודע בינתלים שהוא מת.

אך פירוש זה אינו מתקשר בפש"מ כי הרי:

א. לפי פש"מ חוזה יהודה בפ' ויגש על אירועי פרשת מקץ
וכפי שמדגיש "ונאמר אל אדוני", "ונאמר אל עבדיך",

ב. על שלום אביהם שאל יוסף מיד שבאו בפעם השני',
(סוף פ' מקץ), ואילו "ואחילי מת" אמר יהודה לאחר שחזרו עם
הגביע.

כן לא מובן איך מסביר רש"י שהחשש של יהודה הי' שיוסף
יאמר הביאוהו אצלי, הרי בפירוש אמרו ליוסף שהוא אבד
במצרים ואינם יודעים היכן הוא נמצא ואיך יביאו אותו, אך
אולי אפשר לומר ע"ז שחששו שיבקשם לחפש אותו ולמצוא אותו
אך זה חשש דחוק.

הרב משה סלונים
- תושב השכונה -

ס בפרש"מ י"ד"ה וקרהו אסון (מד, כט): שהשטן מקטרג בשעת
הסכנה, עכ"ל.

וצריך להבין: למה צריך רש"י לפרש זה עוד הפעם, והרי
כבר פירש שזה בפרשת מקץ (מב, ד) *

* * *

-----
* בפסוק מב. ד כתוב "פן יקראנו אסון" וע"ז מפרש רש"י
ובאריכות "ובבית לא יקראנו וכו'" אבל כאן בפסוק מד, כט
דיהודה אמר ליוסף וקרהו אסון (בלא "פן") בלשונו ודאי קשה
איך אמר זה ליוסף שכך אמר יעקב שבדאי (או קרוב לודאי)
יקראנו אסון ע"כ מתרץ רש"י (ומשמט תיבת מכאן) שבפשטות
כולם יודעים שהשטן מקטרג, ודבר זה בטח יתקבל אצל יוסף שרואה
הוא שלבנימין (שולשמעון) כן קרה אסון בדרך, (והא דרש"י
אין מפרש זה בפסוק (מב, לח) שכתוב "וקראהו אסון", בלא פן
הנה י"ל ששם אינו קושיא כ"כ שמאחר שבא בהמשך להנהגת יעקב
(בנוגע להשבטים) לפנ"ז שאמר פן יקראנו אסון).

המערכת

ז' (ב) בפרש"י ד"ה והורדתם את שיבתי וגו' (מד, כט): עכשיו כשהוא אצלי אני מתנחם בו על אמו ועל אחיו ואם ימות זה דומה עלי ששלתן מתו ביום אחד, עכ"ל.

ע"ן בשפתי חכמים.

אבל עוד אינו מובן, שהרי גם בפרשת מקץ כתיב (מב, לח): ..והורדתם את שיבתי ביגון שאולה.

ולמהו אין רש"י מפרש שם, מה שמפרש כאן *

עוד ענין שצריכים להבין הוא:

מצינו בפסוק (כט) כשסיפר יהודה ליוסף דברי יעקב כתיב: ...והורדתם את שבתי ברעה שאולה.

ואח"כ בפסוק (לא) חזר יהודה עוד הפעם ואמר: ...והורידו עבדיך את שיבת עבדך אבינו ביגון שאולה.

(* ב' מקץ (מב, לח) כשיעקב אמר וקראהו אסון וגו' והורדתם מובן בפשטות שאם בנימין ימות בדרך הנה והורדתם וגו', משא"כ כאן בטענת יהודה ליוסף שירשה את בנימין לשוב אל אביו הרי לבנימין לא קרה - לפועל - שום אסון רק הוא גר במצרים ולמה א"כ "והורדתם ברעה שאולה" ע"ז מפרש רש"י "עכשיו כשהוא אצלי" שזה גופא שהוא נמצא אצל יעקב יש הנחמה משא"כ אם יהי' במצרים זהו מה שהודה הסביר ליוסף, משא"כ יעקב שהוא פחד שבנימין לפועל ימות, ע"ז ממשיך רש"י "ואם ימות זה וכו'" שזהו מה שיעקב אמר לבניו.

ואולי ע"פ הנ"ל יכולים לתרץ השאלה האחרת למה כפל ושינה יהודה הלשונות "יגון" "רעה", הפ' של יגון הוא מצב של צער ואבלות ולכן אמר יעקב כשיודע שקרה אסון לבנימין ירד שאולה במצב של "יגון" ואבלות שימות מתוך צער וצדק "רעה" הפ' שהמצב לא טוב אבל לאו דוקא שמתאבלים על זה א"כ כשהודה לא רצה שבנימין ישאר במצרים אמר ליוסף מן הקל אל הכבד שאם בנימין לא ישוב ליעקב אף אם יעקב ידע שנשאר במצרים, אף שאולי לא יהי' יגון, אבל סוף סוף ימות "ברעה", מאחר שבנימין אין אצלו אבל. המשיך יהודה, מניח ששנפשו קשורה בנפשו הנה מיד כראותו כי אין הנער ומת וכפרש"י מצרתו וא"כ ירד ביגון שאולה לא רק ברעה. ודו"ק.

המערכת

והנה נוסף לזה שאינו מובן למה חזר יהודה ענד הפעם על זה,

צריך להבין:

לכאורה ה"ל צריך להיות בסדר הפוך: בפסוק (כט) כשסופר יהודה ליוסף את דברי יעקב, שם ה"ל לו לומר: "בליגון שאולה", שזה ה"ל לשונו של יעקב בפשיטת מקץ (מב, לח).

ולמעשה, כשאמר דברי יעקב אמר: "ברעה שאולה",

ואח"כ כשחזר יהודה על זה בפסוק (לא) אז דוקא אמר: "בליגון שאולה".

* * *

ג) בפרש"י ד"ה גשו נא אלי (מה, ד): .. והראה להם שהוא מהול, עכ"ל.

שמעתי שואלים:

רש"י פירש בפרשת מקץ בד"ה אשר יאמר לכם תעשו (מא, נה): שה"ל יוסף אומר להם שלימולו, אמר להם א"כ כל אשר יאמר לכם תעשו וכו'. ודבר זה שכל מצרים מלו את עצמם בודאי ה"ל דבר מפורסם עד שגם בני יעקב ידעו מזה.

אם כן מהו הרא"ל מזה שהוא מהול, שזה יוסף, בשעה שכל המצריים היו מהולים.

ושמעתי תירוץ על זה:

שהרא"ל הוא ממה ש"הראה" להם שהוא מהול.

דהיינו שלא ה"ל בנש מזה, וגם הבין שזה דבר חשוב בעיני בני יעקב.

ואילו לא ה"ל זה יסדף אלא מצרי, ה"ל בנש להראות זה, ומניין לו שזה דבר חשוב לבני יעקב,

ועוד אפשר לתרץ:

שכשנתפרסם סיפור זה שהמצריים מלו את עצמם, מסתמא נתפרסם גם הטעם על זה, דהיינו, שהמושל אמר להם למול,

אבל אין שום רא"ל מזה שגם המושל מל את עצמו,

ואדרבא, מסתמא לא מל את עצמו, שהרי לא ה"ל מי שיכריח אותו לעשות כן,

ואם כן, כשראו בני יעקב שהמושל מהול, ידעו שזה יוסף.

* * *

(ד) בפשטינו מסופר באריכות איך שיוסף והתנודע אל אחיו ואיך שמחל להם על זה שזכרו אותו.

והנה בפרש"י פרשת חקת ד"ה ויתפלל משה (כא, ז) אומר רש"י וז"ל: מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול, עכ"ל.

ועיין בלקו"ש פרשת חקת תשמ"ה ששם מבאר כ"ק אד"ש באריכות למה אמר רש"י מכאן, ואין למדים זה ממה שנאמר (וירא כ, יז): ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך ואת וגו'.

ונקודת הביאור שם הוא:

מחילה י"ל להיות בג' אופנים:

א) שמוחל רק החטא, דהיינו שלא יענש חבירו שחטא כנגדו.

ב) שמוחל לא רק שלא יענש, אלא אין לו טינא בלבו.

ג) שמוחל לו עד שהנמחל הוא "מרוצה וחביב לפניו כדא קודם 'חטא'".

מה שהתפלל אברהם בעד אבימלך ה"ל רק שלא יענש.

משא"כ מה שהתפלל משה על בני ישראל ה"ל כאופן הג' שהיו מרוצים וחביבים כמו קודם החטא.

ע"כ תוכן נקודת הביאור שם.

אבל צריך להבין:

מחילת יוסף לאחיו ה"ל גם כן לכאורה מחילה כפי אופן הג' (שבשיחה הנ"ל) שאחיו היו מרוצים וחביבים עליו כמו קודם שחטאו לפניו,

היש לכאורה כמה ראיות לזה מפשטות הכתובים ומפרש"י גממם:

א) (מה, ד): גשו צא אלי וגו' ופירש"י שם: ... אמר עכשיו אחי נכלמים קרא להם בלשון רכה ותחנונים, עכ"ל.

ב) (שם יב): ברש"י ד"ה ועיני אחי בנימין: השוה את כולם יחד ולומר שכשם שאין לי שנאה על בנימין אחי שהרי לא ה"ל במכירתו כך אין בלבי שנאה עליכם, עכ"ל.

ג) (שם, טו): וינשק לכל אחיו ויבך עליהם וגו', ועיין שם ברש"י ד"ה וינשק: הוסיף בנשיקה, וכן בד"ה ואחרי כן:

מאחר שראוהו בוכה ולכו שלם עמהם.

(ד) (מז, כ): ברש"י ד"ה ואת העם העביר: ... להויעך שבחו של יוסף שנתכוון להסיר חרפה מעל אחיו וכו', עכ"ל.

שמכל ה"ל משמע לכאורה שמחילתו של יוסף לאחיו הי' באופן נעלה ביותר.

והנה בנוגע להחטא שחטאו אחיו של יוסף כנגדו, הי' זה הומר מהחטא שחטאו בני ישראל כנגד משה רבינו.

ואם כן צריך להבין, למה לא אמר רש"י בפחשתינו: | מכאן ... שלא יהא אכזרי מלמחול.

ועיין בתניא סוף פרק יב: .. אלא אדרבא לגמול לחייבים טובות כמ"ש בזהר ללמוד מיוסף עם אחיו.

ואם דרגת מחילתו של משה הי' נעלה גם מזה,

וצריך להבין, למה מביא הזהר דוגמא מהנהגת יוסף עם אחיו, ולא מהנהגת משה רבינו עם בני ישראל.

ואולי אפשר לומר:

שאין הכי נמי שמחילתו של יוסף לאחיו הי' בהמדריגה היותר נעלה, ובפרט כשמחל להם על חטא חמור הטה,

אבל יש "חסרון" בהאופן שמחל להם, דהיינו, שלא מחל להם בגלוי תיכף ומידו, רק לאחר שגרם להם צער, כמסופר באריכות בפרשת מקץ.

והגם שכונתו של יוסף בוודאי הי' לטובתם של אחיו, איך שיהי' ההסבר בזה.

אבל רש"י אינו מסביר ומפרש כוונתו של יוסף, (ובאמת צריך להבין, למה אין רש"י מפרש זה).

וסוף סוף רואה הבן חמש למקרא שלא מחל יוסף את אחיו בגלוי תיכף ומיד אלא רק לאחר שגרם להם עגמת נפש.

ומפני זה אין רש"י יכול לפרש: מכאן ... שלא יהא אכזרי למחול,

שהבן חמש למקרא ישאול: הלא יוסף גרם לאחיו צער ועגמת נפש עד שמחל להם.

משא"כ הזהר מדבר אין שצריכים ללמוד מהנהגת יוסף עם אחיו כעת ולאחר שמחל להם.

ק. רש"י (מה, ח) ד"ה לאב "לחבר ולפטרוון" ולכאורה
 הדי רש"י פירש זאת בד"ה אברך (מא, מג) "דין אבא למלכא"
 וכפירוש השפתי חכמים "זה חבר למלך". גם התרגום מתרגם בשני
 המקומות באופן שוה, ואין מובן: א) לשם מה מפרש כאן רש"י
 שוב את המלה "אב"*, ב) מדוע מוסיף את המלה "פטרוון" והיכן
 זה נמצא בפש"מ.

אגב מעניין שינוי הלשון בהמשך הפסוקים: א) מה, ח -
מושל בכל ארץ מצרים ב) מה, ט - אדון לכל מצרים ג) מה, כו -
מושל בכל ארץ מצרים.

* * *

ב) ברש"י (מה, ט) ד"ה ועלו אל אבי מפרש רש"י "ארץ
 ישראל גבוה מכל הארצות". בפשטות לומד זאת רש"י מהמלה
 "ועלו". אך לא מובן מדוע מפרש זאת רש"י אכן לאחר שמלים
 דומות של ירידה למצרים או עליה ממצרים מופיעות בתורה
 לפני כן לפחות 17 פעמים. (בראשית יב, יב, א, כו, ב. לז, כה.
 לט, א, מב, ב. מג, ג. מד, ה. מה, טו, מג, כ. מו, כב, מד,
 כא, מד, כג. מד, כד, מד, כו. מה, לד) ומדוע רק כאן מפרש זאת
 רש"י.

כמו כן לא מובן מהיכן לומד רש"י ש"ארץ ישראל גבוה
 מכל הארצות", מהנ"ל מובן לכאורה רק שארץ ישראל גבוה ממצרים.

כמו"כ אינו מובן מדוע מעתיק רש"י את המילים ועלו אל
 אבי** ואינו מסתפק רק במלה ועלו שאותה הוא מפרש. מה עוד
 שבזה שמעתיק גם אל אבי הרי בזה נחלשה ההוכחה ופירוש
 רש"י כי הרי אפשר לפרש שעלו עלי' אל אביו, בגלל מעלתו
 הרחבת של אביו, ולא דוקא בשל היות ארץ ישראל גבוה.

* שם הוא מלת אברך מלה חדשה משא"כ אב הו"ע מלה ידוע
 בכלל שהכוונה לשב כפשוטו לכן דחק רש"י לפרשו עוה"פ וגם
 שם ישנם ג' פירושים ברש"י ולכן כאן צריך לפרשו עוה"פ כפול
 א'.

** אולי י"ל בדוחק עכ"פ שקשה לו להש"י ב' דברים א) מלת
 "ועלו" כאן מיותרת דה"ל יכול לכתוב "מהרו אל אבי" (ובזה
 שונה מלת ועלו כאן משאר המקומות דכאן היא מיותרת) והב')
 מאחר שיוסף רק עתשיו אמר שהוא "מושל בכל ארץ מצרים איך
 מתאים לומר "ועלו אל אבי" מה עלי' היא זאת הרי אביו צריך
 לו ולא להיפוך, ע"כ מפרש רש"י שהכוונה היא רק בעלי' כפשוטו
 וגשמיות מאחר שא"י גבוה מכל ארצות ולכן מתאים הלשון "ועלו
 אל אבי" ודו"ק.

המערכת

וכמו הלשון השגור ירידה למקום הטומאה ועליה אל הקדושה
אף שאין המוונה ירידה ועליה גשמית, וכמו שמפרש רש"י את
הפסוק ויקם שדה עפרון שהמדובר בתקומה רוחנית.

ד.מ.ה.ס.

לא. מה, יר ובנימין בכה על צואריו וכו' ומפרש"י על משכן
שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף, וסופו ליחרב.
ולכאורה, מדוע יוסף לא בכה על חרבן משכן שילה, שעתיד
להיות בחלקו, ולבנימין ה' לבכות על חרבן וני בתל המקדש
שעתידים להיות בחלקו?
ולהעיר מלקו"ש ח"י פ' ויגש, הביאור שמובא, אבל יש
לענין אם זהו ע"פ פשש"מ.

ה.מ.ל.ז.

לב. בפירש"י ד"ה את טוב ארץ מצרים (מה.יח): ארץ גושן ניבא
ואינו יודע מה ניבא סופה לעשותה כמצולה שאין בה דגים, עכ"ל,
ובד"ה (שאח"ז) חלב הארץ: כל חלב לי מיטב הוא, עכ"ל.
וצריך להבין:

(א) מאחר שרש"י פירש את טוב ארץ מצרים שזהו ארץ
גושן, מה מכריח את רש"י ומהיכן יודע, שה' כאן עוד ענין
של "ניבא ואינו יודע" וכו'.

(ב) לכאורה ה' יותר מתאים לפרש ש"ניבא ואינו יודע מה
ניבא" על מה שהכתוב מסיים: "ואכלו את חלב הארץ", שתיבות אלו
לכאורה מיותרים, שהרי נאמר לפני זה: "ואתנה לכם את טוב ארץ
מצרים". וממילא מובן שיאכלו את טוב הארץ, שזה חלק הארץ,
כמו שפירש רש"י: כל חלב לי מיטב היא, **

(*) דקשה לי לרש"י מאחר שיוסף כבר אמר להם (מה, י) "וישבת
בארץ גשן" מדוע אומר פרעה "ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים"
ואז מפרש רש"י שהיינו הך, שגשן היא טוב ארץ מצרים
אבל עדלין אינו מובן למה לא אמר פרעה ג"כ ארץ גשן כמו
שאמר יוסף, וע"ז ממשיך רש"י שניבא וכו'.

(**) הענין "לעשותה" כמצולה שאין בה דגים" היינו שיזיקו
למצרים, כמו מי שלוקח דגים מן המצולה שמזיק לבעל המצולה,
וענין זה מתאים יותר להמלים "ואתנה לכם את טוב מצרים"

ג. למה מעתיק רש"י בד"ה הראשון תיבת: "את" משא"כ בד"ה השני מעתיק רש"י רק תיבות: "חלב הארץ", ומשמיט תיבת: "את"*.
 ה.ו.ר.

ג. מה, כב ולכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חליפות שמלות.

וצלה"ב - מפני מה נתן להם חליפות חדשות?

ואולי י"ל, מפני שקודם לכן, בסוף פ' מקץ מסופר: "ויקראו שמלותם ויעמוס איש על חמורו" (מד, יג), שבעלילה שהעליל עליהם גרם להם שיקראו לשמלותיהם, ולפיכך נתן להם עכשיו, כפיצוי, חליפות חדשות.

ועוד צלה"ב - מפני מה נתן לבנימין חמש שמלות, ענין שיכול לגרום לקנאה, וענין שגרם את כל הסיפור דמכירת יוסף וכו'? וכמקשה במס' מגילה טז, ב?

ואולי י"ל (לא כפי' הגמ') דידוע דהטעם שיוסף לא נתגלה מיד לאחיו, הוא משום שרצה לראות אם אחיו חזרו בתשובה על מה שעשו, וכמפורש בכו"כ שיחות מכ"ק אד"ש,

לכן עכשיו, לאחרי שנתגלה להם, נתן לבנימין חמש שמלות, ענין שיכול לגרום לקנאה, כי רצה לראות אם אחיו הצליחו לכלות את הרעש הקנאה ביניהם ולאחרי שלא אמרו שום דבר, ידע שתשובתם היתה שלימה.

ה.מ.ל.

שמשמע שטוב מצרים יהי' ביד ישראל משא"כ ואכלו את חלב הארץ משמע שיהננו ממיטב הארץ כמו שהאדם אוכל ממיטב הארץ אבל לא שהארץ מתרוקן מזה שיכולים לזרוע ולגדל עוה"פ ועוה"פ.

(* בענין "את טוב ארץ מצרים" מפרש רש"י - לא המלים, רק - הענין ולכן מתאים להביא מלת "את" שזה חלק מהענין משא"כ כאן מפרש רש"י - לא הענין רק מלת "חלב הארץ" דלכאורה בארץ אין חלב רק כבע"ח וע"ז מפרש "כל חלב וכו'" ואין לזה שום שייכות למלת "את".

יד. מה כד אל תרגזו בדרך כ' רש"י א) אל תתעסקו בדבר הלכה
 ב) ד"א אל תפסיעו פסועה גסה. ואח"כ מביא רש"י פי"ג לפי
 פשוטו של מקרא "לפי שהיו נכלמים".

בפי' רש"י פש כמה קושיות, ועל כמה כבר עמדו מפרשי
 רש"י.

אבל הקלאץ קשיא, רש"י מביא בכל מקום קודם הפי' לפי
 פשוטו, ואח"כ מביא-הדרש, וכאן בהיפך.

וגם יש לשאול הסדר בהפסוק "וישלח... וילכו ויאמר
 לכאורה הי' צריך להיות הסדר ויאמר וישלח וילכו,

ואולי אפשר לומר שקשה לרש"י תי' תרגזו, האבן עזרא
 ועוד מפרשים פי' שזהו לשון כעס וכן התרגום אונקלוס "לא
 תתנצוץ (וראה בתרגום יונתן בן עוזיאל), ויש מפרשים כמו
 הרשב"ם שכתבו שהוא מלשון פחד כמו ורגזו וחלו מפניך (דברים
 ב, כה - ושם הש"י אינו מפרש כלום).

לפי המובן מהמזרחי המקור לרש"י הוא הב"ר, ולא מגמרא
 תענית י, ב.

אבל הכלי יקר ועוד מפרשים כתבו שהמקור הוא גמרא תענית

ראה בפי' מתנת כהונה ובכלי יקר ב' גירסאות ברש"י,
 ועדיין צריך בירור.

וכן אפשר לומר שפי' וישלח הוא לשון לזיה כמו שפי'
 הרשב"ם, וצ"ע למה רש"י לא עמד לפרש הסדר.

ה.א.ה.

טו. מו, ב ד"ה יעקב יעקב, כותב רש"י לשון חיבה.

וצריך להבין דלכאורה הבן חמש למקרא כשקורא הפסוק
 ורואה שנכפל שמו של יעקב, מיד זוכר שלעיל בפרשת וירא
 בפרשת העקידה נכפל שמו של אברהם אבינו וכאן הבן שואל,
 מדוע נכפל שמו של אברהם אבינו, ובלי רש"י יש לומר כיון
 שהמדובר הוא ששלח אברהם את ידו לשחוט את בנו, והמלאך רצה
 להזהיר אברהם שלא יעשה דבר כזה לבנו, קרא שמו ב' פעמים
 כדי להזהיר אותו שלא יעשה דבר כזה שהוא סכנה, (וכמו
 שרואים שכשאדם רוצה להזהיר לחברו שלא ילך במקום סכנה
 קורא שמו כמה פעמים) ועד"ז כאן, לפיכך בא רש"י שם לומר
 לבנו שהטעם שנכפל שמו הנא לשון חיבת שכנפל שמו, נבזה
 מראה לאדם חיבה ולא כדלעיל, במצא שהבן חמש למקרא יודע

פרשת וירא שאם כופלין שמו הוי שסימן שהוא לשון חיבה, ולפי זה קשה- מדוע כאן ביעקב צריך לפרש רש"י עוד הפעם הטעם מדוע כפל שמו.

ועוד צריך להבין אם רש"י בפרשת ויגש הביא שהוא לשון חיבה מדוע לא סיים כמו שסיים שם בפרשת וירא משום "שכפל את שמו" וכתב רק שהוא "לשון חיבה".

ועוד צריך להבין שבפרשת שמות בפרשה של סנה כשאמר הש"ת למשה משה משה ויאמר הנני לא הזכיר שם רש"י בכלל שהוא לשון חיבה, ועל זה יש לומר שרש"י סמך על מה שפירש בפרשת וירא, וא"כ קשה מדוע מפרש גבי יעקב "לשון חיבה".

ואפשר לתרץ שאין הכל נמלי הבן חמש למקרא יודע שאם נכפל שמו הוא לשון חיבה כמו שפרש"י באברהם, אלא כאן ביעקב ידוע הבן חמש למקרא שהמלאך אמר לו לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלקים ותוכל נמצא ששמו ישראל הוא מדריגה גבוהה מיעקב, ובאמת הרמב"ן כאן מעורר וזה לשונו: "אחר שאמר לו השם לא יקרא עוד שמך עוד יעקב כי אם שישראל והה"ל שמך ה"ל ראוי שיקראנו בשם הנכבד ההוא" עכ"ל, ובן חמש למקרא יודע זה מהפסוק לעיל ישראל הוא השם הנכבד מלא יקרא שמך וגו' וכן הפסוק התחיל ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב והש"ת השתמש בהשם שלא נכבד לגמרי, ממילא אומר הבן חמש למקרא אפשר שכאן כפילות השם אינו לשון חיבה, שאם רצה הש"ת לחבב אותו ה"ל כפל השם ישראל ב' פעמים, ואומר הבן חמש למקרא הטעם שכפל שמו הוא משום שה"ל בהמראות הלילה וכדי שלא יפחד יעקב ממראות הלילה הכפיל שמו ב' פעמים כמו אם אחד רוצה להקיץ חבירו מתוך שינה מזכיר שמו כמה פעמים, על זה בא רש"י לפרש יעקב יעקב "לשון חיבה" שגם כאן הזכיר שמו יעקב יעקב ב' פעמים משום לשון חיבה, וממשיך הפסוק לומר לו ענין של גלות ששם הוא במדריגה למטה יותר וזהו יעקב, ואתי שפיר כיון שרש"י מחדש לנו שהוא לשון חיבה יודע הבן חמש למקרא הטעם שהוא לשון חיבה כמו שנתבאר רש"י לעיל באברהם, נמצא שרש"י כאן לא מפרש הטעם מדוע הוא לשון חיבה אלא בא לומר לנו שאפילו כאן שנכפל שמו של יעקב שלא הוי שם נכבד, הוי גם כן לשון חיבה וק"ל.

עד"ז כתב הת' משה זלמן
 גופין תל' במתיבתא.
 הרב נפתלי לענטשעווסקי
 - מנהל רוחני דת"ת חדר הקדש -
 צאנז - קלויזענבורג בורו פארק

טז. פרק מו, טו - אלה בני לאה וגו' כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש, ומפרש"י בד"ה שלשים ושלש - ובפרטן אי אתה מוצא אלא לב אלא זו יוכבד שנולדה בין החומות וכו'.

והנה בלקו"ש ח"כ, פ' ויגש, מובא ג' שיטות את מי מחשבים בכדי להשלים מנין 70 נפש שיטה א' הוא הקב"ה, עוד שיטה ס"ל שמחשבין את יוכבד ועוד שיטה מחשבין את יעקב,

וצלה"ב מדוע עדיפא על פי פש"מ השיטה שיוכבד משלימה את המנין, שלא מוזכרת בפסוק, מעל השיטה שיעקב נחשב כחלק מהמנין?

ואולי יש לומר ה'האם הסך הכל בסוף ה' 69, והפסוק אומר שיש 70 נפש, אז בודאי היינו מזכירים שיעקב משלים את המנין אבל מכיון שהבעי' נתעוררת לגבי בני לאה, שכתוב שהי' ל"ג נפשות ולא לב, אז מוכרחים לומר שההשלמה הוא א' ששיך דוקא לבני לאה ולכן מפרש"י שזהו יוכבד בת לוי (ולפי"ז צע"ג על מש"כ הרא"ש בסוף מס' פסחים, דהרי הבעי' נתעוררה בפסוק טו).

ה.מ.ל.

ז. פרק מו פסוק כח ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להדרות לפניו גשנה ויבאו ארצה וגו' בדברי המתחיל ראשון של פסוק זה מעתיק רש"י להורות לפניו (לפניו השני בהפסוק) כתרגומו וידוע הכלל כשרש"י אומר כתרגומו סותר את העברי שלא פשט להורות ללמוד או להראות אלא כתרגומו (לפנאה קדמוהו) לפנות לו מקום ולהורות האיך יתישב בה,

לכאורה קשה מדוע צריך רש"י להוסיף על התרגום, הא פשוט ששלח יהודה למצרים לפנות לו מקום כדי לדור שם והאיך רואה רש"י בפסוק מה שסיים האיך יתישב בה ועוד אם להורות שונה מהפירוש דעלמא שהביאור לפנות ולא להנרות האיך בא רש"י להוסיף להורות האיך רש"י סותר בסתם פשט של להורות וצ"ע.

ונאח"כ הדבור המתחיל השני לפניו קודם שיגיע לשם לכאורה זה הרש"י הי' לו להתחיל קודם לפרש שהוא ראשון בהפסוק ואחר כך לפרש להנרות לפניו, ועוד הביא שם ברש"י השני ומדרש אגדה להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה וצריך להביא המדרש שם לפשט הראשון של רש"י הוי הפסוק. לומר להכין לפניו או לפנות לפניו ולא להנרות על כרחך להורות הוא מלשון הוראה אבל קשה שהמדרש אגדה מפרש להורות לפניו, ואם כן הוי לוי לרש"י לומר זה הפשט ברש"י ד"ה להורות לפניו ולא בהרש"י לפניו השני שהוא מפרש ואת יהודה שלח לפניו.

ויש לפרש כשהבן חמש לומד הפסוק ואת יהודה שלח לפניו יודע כשאחד רוצה לילך אל מקום חדש שולח שליח לראות המקום חדש ממילא שלח יעקב יהודה לפניו וכשמגיע הבן חמש להמילים להורות לפניו כאן הבן שואל מה הוא השליחות של להורות לפניו על זה אמר רש"י כתרגומו לפנות לו מקום ובאמת לפנות מקום לבד לא צריך שליחות כזה שזה קל לעשות למצוא מקום פינוי להשתמש ולא צריך שליחות, על זה מסיים רש"י ולהורות האיך יתישב בה וזה צריך שליח לבוא מקודם וללמוד המנהגים בארץ חדש ונמצא שמה שכתב רש"י ולהורות האיך יתישב בה לא מפרש המילים להורות לפניו אלא הענין של השליחות ואחר שהבן חמש יודע זה ויודע הענין של השליחות שהשליח ילמד המנהגים של העיר וסביבתו ואנשים אז הבן חמש למקרא שואל קושיא עצומה שיודע מפרשה לעיל שהי' גם כן ענין של שליחות וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו ושם מביא בפסוק גם כן המלה לפניו ורואין שם שיעקב אבינו לא הלך ממקומו עד שחזרו אליו השלוחים לומר לו השליחות, שחזר השליחות אצל הבעל, וכאן שלח יעקב יהודה לעשות דבר ומסיים הפסוק ויבאו ארצה גשן ולא הזכיר בכלל (הפסוק) שיהודה חזר ליעקב לומר לו התיירוץ על השליחות ואדרבה בן חמש למקרא בפסוק ה' קרא ויבאו מצרימה ומדוע לא חזה ליעקב אבינו לומר תיחוץ על השליחות אם יש מקום פינוי על זה בא רש"י עכשיו לפרש לפניו קודם שיגיע לשם נמצא כאן לא הי' השליחות שיחזור אצל הבעל. אלא שיעקב יצא מארץ כנען ושלח יהודה שיגיע שם קודם שהוא יבא נמצא שלא הי' קשה הלפניו הראשון אלא כשמגיע לסוף הפסוק, ודבר ראשון בפסוק שהי' קשה להבין חמש למקרא הי' להורות לפניו ואחר כך הי' קשה לו הלפניו הראשון.

ואענה חלקי על המדרש אגדה שהאיך רואה רש"י לתקן לו בית תלמוד אפשר לומר שהפסוק כתוב להורות לפניו גושנה וכתבו מקום ולא סתם להורות לפניו שלפי פשט ראשון שהוי פשט לפנות מקום, סגי לומר להורות לפניו שהלך אל המושל ליתן לו מקום ויסיים הפסוק ויבאו ארצה גשן, אלא כיון שכתבו לשון להורות וגם כן באיזה מקום "גשנה" על זה פירש רש"י כעין הוי גולה למקום תורה שיעקב אמר אני רוצה מקום זה "גשנה". מזה בצירוף להורות פירש רש"י שרצה מקום שמשם תצא הנראה וזה הוא על ידי ישיבה, שיכול ללמוד הנראה אלא הבן חמש למקרא עוד מקשה מדוע דוקא שלח יעקב אבינו את יהודה לעשות השליחות ואפשר לומר כיון שראה יעקב אבינו שיהודה הי' לו הצלחה לומר לו שיוסף חי סבר יעקב שדוקא יהודה יש לו כח ביוסף הצדיק נה' יאיר עיני להבין דברי רש"י הקדושים.

יח. פרק מז.ז ד"ה ויברך יעקב מפרש"י הוא שאילת שלום
כדרך כל הנראים לפני המלכים לפרקים וכו',

וצלה"ב, דה"נ בפ' וישלח לג, א בד"ה ברכתי מפרש"י
ולפרקים אינה באה אלא לשאילת שלום, וכל ברכה שהיא לראיית
פנים כגון ויברך יעקב את פרעה... כולם ל' ברכת שלום וכו'
הרי שבפ' וישלח מפרש"י שברכת יעקב הי' על ראיית פני פרעה,
ובפ' ויגש מפרש שהיא ענין של שאילת שלום.

ועוד: מהו הצורך לומר שלשאל בשלום הוא דרך כל הנראים
לפני המלכים והרי זהו דם הגיוני ששואלים בשלום כל מלך,
ולא רק מלך, אלא לכל אדם שפוגשים שואלים בשלומם?

ה.מ.ל. :

לט. בפירש"י ד"ה שני מגורי (מז,ט): ימי גרותי כל ימי
הילתי גו בארץ, עכ"ל.

וצריך להבין:

פירוש רש"י כאן הוא גם על תיבת: "ימי", הנאמר בפסוק.
ולמה אין מעתיק תיבה זו מן הפסוק.

ה.ו.ר.

כ. רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ' ויחל

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
1 ויחל תשכ"ה	ויחל יעקב	מז, כח
2 י' טבת, ויחל תשמ"א	ויחל יעקב	שם
ויחל תשכ"ז	וישתחו ישראל	מז, לא
ויחל תשכ"ז	על ראש המטה	שם
ויחל תשכ"ז	ויתחזק ישראל	מח, ב
3 ויחל תשכ"ה	ואגידה לכם	מט, א

- דיין נצח ה'תשמ"ז -

כג.

שם	ואגידה לכם	י' טבת, ויחי תשמ"א 2
מט, ג	יתר שאת	ויחי תשי"ל 4
שם	ויתר עז	ויחי תשי"ל 4
מט, ד	פחז כמלם	ויחי תשי"ל 4
שם	אל תותר	ויחי תשי"ל 4
מט, ו	כי באפם הרגנו איש	ויחי וארא תשכ"ז 5
מט, ט	מטרף	ויחי תשי"ל 6
שם	בני עלית	ויחי תשי"ל 6
מט, כז	בנולמין זאב יטרף	י' טבת תשד"מ 7
מט, כח	איש אשר כברכתו ברוך אותם	י' טבת, ט"ו טבת תשד"מ 8
מט, לג	ויגוע ויאסף	ויחי שמות תשמ"ז
נ, ה	אשר כריתני לי	ויחי תשלי"ב 9
נ, יג	וישאו את בניו	ויחי תשכ"ח 10
נ, כג	על ברכי יוסף	ויחי תשכ"ה 11

1 טו. 421-423, 2 כ. 234-228, 3 י, 167-172, 4 טו, 446-439, 5 ה, 260-251, 6 טו, 446-440, 7 ויחי תשמ"ה, 8 ויחי תשמ"ו, 9 שם 466-459, 10 ה, 261-274, 11 כ. 249-243.

הרב יוסף יצחק שגלוב
- תושב השכונה -

ש ו נ ת

ח. בענין יחודו ויחוסו של יום ה' טבת כבר גלה סגנון אל עבדו הנשיא יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים, "בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחודש (ה' טבת) לגלותנו" (גלות יהויכין) (שאז גלה יחזקאל עמהם, מצו"ד), שאז "בא אלי הפליט מירושלים (אחז"ל (יל"ש עה"פ), שהוא המלאך מיכאל, שר ישראל), לאמר הכתה העיר", (יחזקאל לג, כא), והיות ולפ"ד רבי שמעון בן יוחאי (שכדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק - דגלות, עי' לקו"ש ח"ג פ' בהר), "יום שמועה" (ה' טבת) כיום שריפה, וביום הזה צ"ל קביעות תענית "יום העשירי" (ר"ה יח, ג) - נמצא - דעל יום ה' בטבת שייד היעוד ד"צום העשירי יהי לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, והאמת והשלום אהבו" (זכרי' ח, יט).

ותקופה חדשה בחיי נביא ה' (שענינו - צופה) (להזהיר את העם, רש"י) נתתיך לבית ישראל" (יחזקאל ג, יג) התחילה מיום ה' בטבת הזה, דעד היום הזה נאמר "לא תהי להם לאיש מוכיח" (שם פסוק כו), כי אף כשהי מתנבא, רק שמעו את דבריך - ואותם לא יעשו (שם פל"ג לא) "ויעושים - אינם אותם" (שם פסוק לג), כי דברי הנבואה והתוכחה שלו הי' "להם כשיר עגבים" (לעג והתול, כן ת"י, מצו"ד), יפה קול ומטיב נגן (שם) - ותו לא.

אולם לאחר ה' בטבת, "ובבאה - הנה באה (בבואה הנבואה והיא מתקיימת, מהרי קרא), וידעו כי נביא הי' בתוכם" (שם פסוק יג) - אז ידעו כי לא שחוק היו דבריו כי נביא אמת הי' בתוכם (רש"י שם), ולאח"ז וליפתח פי, ולא נאלמתי עוד" (שם, פסוק כג) - "כי מעתה ישמעו לי" (מצו"ד)

נהנה מיד אחרי מאורעות ה' בטבת הללו בפרק לג, י"ל דכבר נסתים ה"רישי חורבנא" דספר יחזקאל, נמתחלת ה"סיפלי נחמתא" (עי' ב"ב יד, ג), וראשיתה דחלק הנחמתא - "הנבא על רועי ישראל" (יחזקאל לד, ג), ושם נאמר, דרש "אתן צאני צאן מרעיתי" (שם פסוק לא), בטל כצאן לרועה - "אדם אתם" (שם) "בעיני... חשובים" (מצו"ד שם), דעי"ז יתקיים היעוד "והקמתי עליהם רועה אחד, ורעה אתהן את עבדי דויד, אני ה' דברתי" (שם פסוקים כג-כד), אכ"ר.

(ובזה יובן תוכן "היום יום" דה' בטבת בענין הכנת מעלת הגדאה ותמימות ע"י מלך המשיח).

הרב משה ווינער
בעמח"ס "הדרת פנים זקן" ועוד
- ברוקלין ג.י. -

כב** על השאלה בפ' מקץ למה נאמר בתורה ונשנה דבר החלום, בפשטות י"ל, שבסיפור פרעה החלום ליוסף הוסיף (ותבאנה אל קרבנה) ולא נודע כי באו אל קרבנה שלפי פירש"י זהו ענין של ולא יודע השבע בארץ, שנוגע לפתרון הבעיא של הרעב כמה תבואה לאסוף וכו'. ומה שלא סיפר זה בפעם הראשון י"ל בב' אופנים: (א) שמצינו כמ"פ בתו' שכשחוזר על ענין הנאמר או קרה מקודם מוסיף פרטים שלא סופרו מקודם * , (ב) זהו דבר שתלוי בהכנת האדם הרואה, ואין זה ענין של פועל ממש * , ולכן בעת שהתו' מספרת, מובא רק זה שהפרות הרעות אכלו ותו לא, וכשפרעה סיפר מה ראה, אחר שדימה אותם כמו שנראו מקודם ואח"כ, שלא נראה עליהם כלום, מאכילת פרות הז' הקודמות.

וראה בסוטה ג' במחלוקת שבין ר"ע ור' ישמעאל בנוגע לכמה ענינים שנשנו בערבות מואב בשביל דבר (א') שנתחדש.

הרב משה לברטוב
- תושב השכונה -

-----
* ראה עדי"ז ברשב"ם על אתר.
** שניך למדור שיחות.
המערכת

דידן נצח

ליום הבהיר יום בשורה ויום סגולה

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב

פ' ותחי רוח יעקב,

ה' טבת ה'תשמ"ז

יום בו יצא הפס"ד אשר "דידן נצח"

שיתקיים דידן נצח בכל

עד לדידן נצח הכללי

התגלות מלך המשיח

NOW ! נאו !

נדפס ע"י

הת' משה יהודא ליב בן ישראל הלוי

ראזענפעלד